

Afgørelser – Reg. nr.: 06938.00

Fredningen vedrører: Lundbjerggård Riggær

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

28-06-1979

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET>

KORT 1315 III NV v
1315 IV SV v

OK

REG. NR. 6938

28/6-79

U D S K R I F T

af

k e n d e l s e s p r o t o k o l

for

Fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds.

-o-o-o-o-o-o-

År 1979, den 28. juni, afsagde Fredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds i

F. S. 24/1978

angående fredning af matr. nr.e
13 b, 9 a, 12 a og 13 c eller dele
heraf, alt af Frisenvold by, Ørum
sogn, Langå kommune, Århus amt,

følgende

K E N D E L S E:

Ved skrivelse af 24. januar 1978 har Danmarks Naturfredningsforening i henhold til §§ 10 og 11 i lov om naturfredning, lov-bekendtgørelse nr. 520 af 1. oktober 1975, nedlagt påstand om fredning af matr. nr.e 13 b samt dele af 9 a, 12 a og 13 c Frisenvold, Ørum sogn.

Af nævnte arealer er den del af matr. nr. 9 a, der er omfattet af fredningspåstanden, og hele matr. nr. 13 b englodder, medens den del af matr. nr.e 12 a og 13 c, der er omfattet af påstanden, er privat fællesvej.

Bekendtgørelse om sagens rejsning er af fredningsnævnet indrykket i Statstidende og Amtsavisen, Randers, den 4. februar 1978.

Møde i henhold til § 14 i lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. oktober 1975 har den 31. maj 1978 været afholdt med lodsejerne, der har været tilvarslede ved anbefalede skrivelser afsendt den 10. maj 1978, ligesom bekendtgørelse om mødet er sket i Statstidende og Randers Amtsavis for den 10. maj 1978. Forinden er den skriftlige fredningspåstand blevet tilsendt de respektive lodsejere ved anbefalede skrivelser af 2. februar 1978. Ved nævnte skrivelser er lodsejerne samtidig blevet gjort bekendt med retsvirkningerne af fredningssagens rejsning.

De respektive panthavere har været tilvarslede til mødet den 31. maj 1978. Der har ikke været fremsat krav fra panthaverne.

Danmarks Naturfredningsforening har om baggrunden for fredningspåstanden i sin rejsningsskrivelse særligt anført følgende:

"Det pågældende areal er i botanisk henseende usædvanligt værdifuldt, idet det rummer såvel mange arter - hvoraf nogle endog betegnes som sjældne for Danmark - som mange plantesamfund. Området er en rest af en oprindelig større vældmose af rigkærtype - d.v.s. et næringsrigt kær. Vældmosen rummer ca. 60 arter, hvoraf to må betegnes som truede, d.v.s. af udryddelse i Danmark, nemlig Tørveviol og Tuestar, medens arter som Bredbladet Kæruld, Fladkronet Kodriver, Krognæbstar, Kød-

farvet Gøgeurt, Majgøgeurt, Mosetroldurt, Seline og Trenervet Snerre som mindre almindelige.

Indenfor lokaliteten findes ligeledes en "højeng" - en engtype som i dag er ret så sjælden. Dens plantesamfund er repræsenteret ved ca. 20 arter. Herudover findes der en del arter knyttet til pilekrattet."

Til nævnte skrivelse er hæftet en fortegnelse over plantearterne i vældmosen og på den "høje eng".

Fredningspåstanden går i det væsentlige ud på, at lokaliteten søges bevaret gennem et forbud mod terrænændring, afvanding, afgræsning, beplantning og anvendelse af plante- og insektbekæmpende midler.

Sagen har været forelagt Naturfredningsrådet til udtalelse.

Rådet har i en skrivelse af 12. september 1978 til Fredningsplanudvalget for Århus amt udtalt: "Efter en foretagen besigtigelse kan Naturfredningsrådet tilslutte sig den vurdering der er foretaget af Danmarks Naturfredningsforening. Vældmosen rummer flere plantearter som tidligere har været nogenlunde almindeligt udbredte, men som nu er så stærkt truede, at de vil forsvinde fra den danske flora i løbet af et eller nogle få årtier, såfremt der ikke tages vare på deres sidste voksesteder.

I overensstemmelse hermed finder rådet at engen bør bevares i dens nuværende tilstand, og rådet kan anbefale at fredningen gennemføres.

Det er vigtigt for bevarelsen af de pågældende plantearter (og for det specielle plantesamfund i det hele taget), at området bliver plejet. Dette vil formentlig bedst kunne ske ved en årlig høstlet, hvor det er vigtigt at det afslåede græs bliver fjernet. De tørreste dele af engen kan udmærket tåle afgræsning i sensommeren (efter høstlet) og en sådan vil antagelig her være gunstig for bevarelsen. De fugtigste dele kan ikke tåle græsning, og såfremt der bliver græsning på stedet, bør disse frahegnes."

I en supplerende skrivelse af 21. december 1978 til fredningsnævnet har rådet udtalt: "Naturfredningsrådet kan bekræfte at de tørre dele af engen kan afgræsses med kreaturer. De vådeste dele bør frahegnes med et trådhegn, og Naturfredningsrådet skal henstille, at fredningsplanudvalget herefter sørger for at det bliver afslået som ved tidligere høslet."

I anledning af en yderligere forespørgsel fra fredningsnævnet har rådet i en skrivelse af 20. april 1978 udtalt: " Som anført i Naturfredningsrådets tidligere skrivelser i denne sag skønner rådet, at en afslåning af de fugtigste områder vil være det bedste middel til at bevare de forekommende truede plantearter, idet disse netop findes i de fugtigste områder.

Hvis der ingen behandling sker, vil højt voksende græsser og andre planter hurtigt kvæle de lavt voksende, lyskrævende arter.

Hvis området afgræsses ligger der en fare i at de græssende dyr træder de fugtige områder så stærkt op at vegetationen ødelægges og at planterne derved forsvinder.

Såfremt en afslåning ikke kan gennemføres vil en afgræsning med kreaturer være bedre end ingen behandling, og må således anbefales frem for en løsning, hvor det fugtigste område bliver indhegnet, men ikke slået. Det vil så være afgørende, at der ikke sker for intensiv græsning, så dyrene tvinges til at udnytte det sidste føde i vandhullet og derved træder de fugtige områder helt i stykker. Rådet skal foreslå, at der i kendelsen indføres en bestemmelse om græsning i "moderat omfang", og at nævnet henstiller til naturfredningsforeningens lokale repræsentanter at føre et vist tilsyn."

De foran citerede skrivelser fra Naturfredningsrådet har været forelagt Danmarks Naturfredningsforening, der har fastholdt den oprindeligt nedlagte påstand.

Matr. nr. 13 b er en eng på 0,8 ha. Ejeren, gårdejer Ejnar Lundbye, har protesteret mod fredningen og har krævet en særlig erstatning, fordi han i græsningssæsonen 1978 er blevet forhindret i

at lade engen afgræsse af kreaturer som hidtil.

Den del af matr. nr. 9 a, der er omfattet af fredningen, er et engareal på 0,1 ha. Ejerne, Jørgen Sten Christensen, Hans Olav Christensen og Klaus Christensen, der under besigtigelsen var repræsenteret ved deres fader, fhv. gårdejer Svend Christensen, har ikke anført indvendinger mod fredningen, men påstået sig tilkendt en passende erstatning.

Den del af matr. nr. 12 a og 13 c, der er omfattet af fredningen, er et vejareal på 0,13 ha, der ejes af Carl Hillersborg. Han har ikke protesteret mod, at der ved fredningen gives færdselsret ad vejen mod erstatning, eventuelt således, at vejvedligeholdelsen overgår til det offentlige.

Ejerne af de to engarealer, der ønskes fredet, har erklæret, at en slåning af græsset på arealerne og fjernelse af det afslåede græs vil være uden økonomisk mening, da der ikke kan køre maskiner på en væsentlig del af arealerne. Afhøstningen måtte i så fald ske med le, hvilket ejerne ikke kan påtage sig.

Fredningsnævnet har forespurgt skovrider Elmquist, Fussingø Skovdistrikt, om Skovstyrelsen kan påtage sig at afhøste græsset på arealerne med le. Skovrider Elmquist har i en skrivelse af 3. marts 1979 udtalt, at en sådan afhøstning kan foretages af distriktet under forudsætning af fornøden arbejdskrafttilgang og bevilling.

Efter det foreliggende må fredningsnævnet lægge til grund, at der på de omhandlede arealer af matr. nr. 9 a og hele matr. nr. 13 b findes en sådan særlig vegetation, at den gennem en fredning bør søges sikret fremover.

Som nævnt har sagsrejseren fastholdt, at afgræsning med kreaturer bør forbydes. Det er imidlertid fredningsnævnets opfattelse, at man ikke gennem fredningen kan pålægge ejerne at afhøste engarealerne med le, og da det må stå som usikkert, hvorvidt det offentlige gennem Skovstyrelsen kan gennemføre en sådan årlig afhøstning, finder

fredningsnævnet, med henvisning til det af Naturfredningsrådet anførte, at det ikke gennem fredningen bør forbydes lodsejerne at lade kreaturer græsse på engarealerne, dog med den nedenfor anførte begrænsning.

Fredningens omfang og de enkelte fredningsbestemmelser.

Med det formål at bevare og sikre den på matr. nr. 13 b og del af matr. nr. 9 a Frisenvold, Ørum sogn, værende særegne plantevækst vil disse arealer være at frede som nedenfor bestemt, ligesom der ad den bestående vej over matr. nr. 12 a og 13 c sammesteds gives den nedenfor beskrevne færdselsret. Med hensyn til fredningens territoriale afgrænsning henvises til vedlagte kort.

§ 1. Der må ikke foretages terrænændringer på matr. nr. 13 b og den del af matr. nr. 9 a, der er omfattet af fredningen, således som gengivet på hoslagte kort. Arealerne må ikke pløjes, men skal fremover som hidtil henligge som eng.

§ 2. På de nævnte arealer må ikke etableres nogen form for bebyggelse, herunder opstilling af skure, boder, master, transformerstationer, vindmøller eller lignende.

§ 3. På de nævnte arealer må der ikke anvendes insekt- og plantebekæmpende midler eller udspredes kunstgødning.

§ 4. De nævnte arealer kan anvendes til kreaturgræsning i et moderat omfang. Såfremt fredningsnævnet skønner, at der sker en så intens afgræsning, at den ovennævnte plantevæksts eksistens er truet, kan fredningsnævnet forbyde yderligere afgræsning indtil videre.

§ 5. De eksisterende grøfter på de ovennævnte arealer må ikke oprenses på en sådan måde, at vandstanden sænkes i forhold til den nuværende. Den rørledning, hvorigennem grøfterne afvandes, skal bevares i dens nuværende kote. Der må ikke etableres nye grøfter.

§ 6. Fredningsmyndighederne har ret til uden udgift for ejerne og efter forudgående forhandling med vedkommende ejer at fjerne selvsåede buske og træer på de ovennævnte arealer. Såfremt ejeren det

enkelte år ikke lader arealerne afgræsse eller foretager høslet på disse, kan fredningsmyndighederne foranledige græsset slået og fjernet på det offentliges regning.

§ 7. Almenheden har adgang til de fredede arealer i forsknings- og undervisningsøjemed. Der tillægges i nævnte øjemed almenheden ret til gående færdsel ad markvejen over matr. nr. 12 a og 13 c til de fredede arealer. Der må ikke fjernes planter fra de fredede arealer, medmindre fredningsnævnet meddeler særlig tilladelse hertil.

§ 8. Påtaleretten ifølge fredningskendelsen udøves af fredningsnævnet efter indhentet udtalelse fra Danmarks Naturfredningsforening og Naturfredningsrådet.

Det henstilles, at Naturfredningsforeningens lokale repræsentantet fører et vist tilsyn med arealerne og foretager indberetning til fredningsnævnet, hvis man skønner, at afgræsning bør forbydes indtil videre.

Fredningserstatningen.

For den således fastlagte fredning tillægges der de respektive lodsejere følgende erstatninger:

1. Gårdejer Ejnar Johs. Lundbye, Bøsbrovej 146, Jebjerg, 8870 Langå, for fredning af matr. nr. 13 b af areal ca. 0,8 ha..... 4.800 kr.
for mistet græsning i sommeren 1978 1.200 "
i alt 6.000 kr.
2. Jørgen Sten Christensen, Vejlbj Vænge 75, 8240 Risskov, Hans Olav Christensen, Frisenvoldvej 26, Værum, 8900 Randers, og Klaus Christensen, Tretommervej 33, 8240 Risskov, der ejer matr. nr. 9 a i lige sameje, for fredning af del af matr. nr. 9 a af areal ca. 0,1 ha 600 kr.
3. gårdejer Carl Hillersborg, Lundbergvej 3, Værum, 8900 Randers, for ret til gående færdsel ad eksisterende markvej på del af matr. nr. 12 a og 13 c (ca. 270 meter)..... 500 kr.

Da der ikke skønnes at finde forringelse sted af panthaveres eller servituthaveres retsstilling gennem den skete fredning, vil erstatningen i det hele være at udbetale til de respektive lodsejere.

Kendelsen vil være at tinglyse som servitutstiftende på de fredede matr. nr.e med fortrin forud for pantegæld.

Erstatningsbeløbet udredes med 3/4 af Statskassen og 1/4 af Århus Amtsfond.

Kendelsen kan inden 4 uger fra den dag, da fredningsnævnets afgørelse er meddelt de ankeberettigede, indankes for Overfredningsnævnet, jfr. nugældende naturfredningslovs § 26.

T h i b e s t e m m e s :

De i foranstående kendelse anførte matrikelnumre fredes i overensstemmelse med det foran anførte og således som vist på det medfølgende kort.

For den iværksatte fredning udredes følgende erstatningsbeløb til de pågældende lodsejere:

1. Gårdejer Ejnar Johs. Lundbye	6.000 kr.
2. Jørgen Sten Christensen, Hans Olav Christensen og
Klaus Christensen	600 kr.
3. Gårdejer Carl Hillersborg	500 kr.

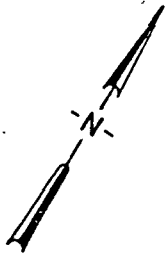
De tilkendte beløb forrentes fra kendelsens dato og indtil beløbet kan hæves, med en årlig rente, der er 1 % højere end den af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto, der er gældende på nævnte dato.

/IC.

F. Biilmann
(sign.)

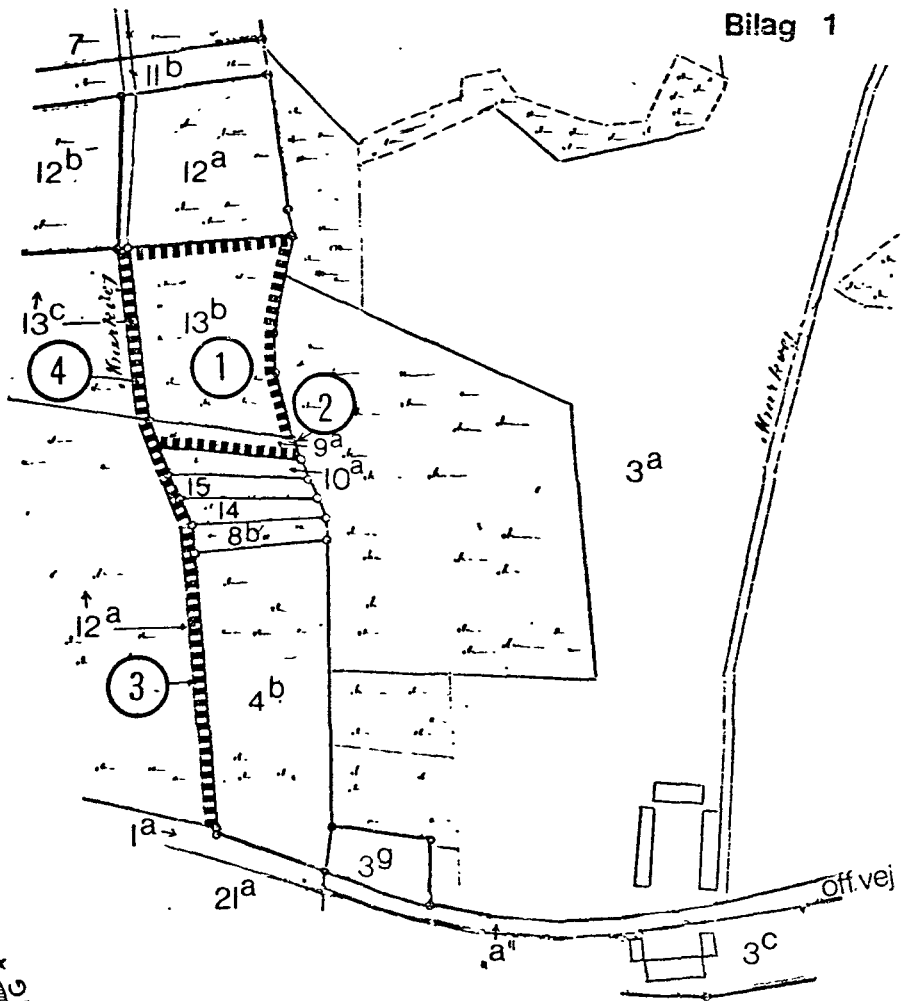
R. Nymann Kristensen
(sign.)

L. Thorup.
(sign.)

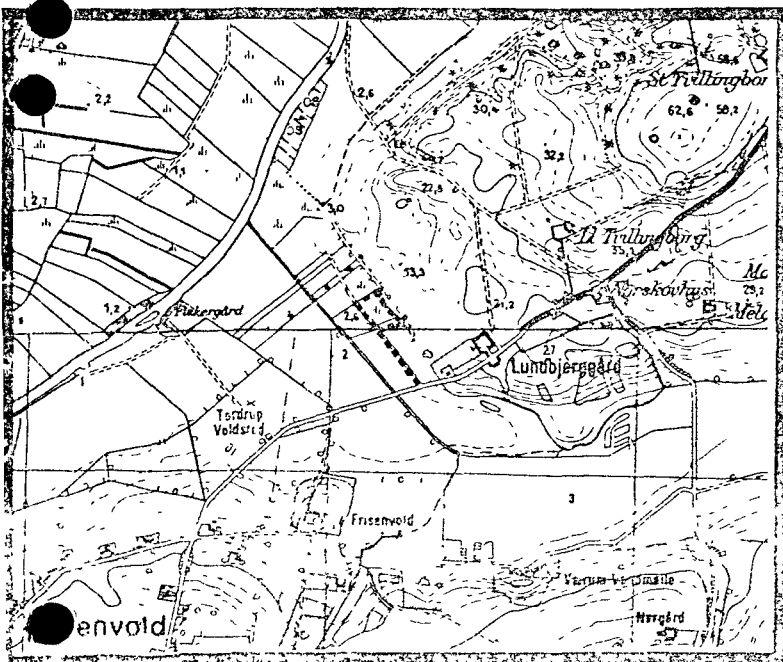

Kort i 1:4000

fremstillet ved fotografering
af matrikelkortene
af sept. 1977

Oversigtskort i 1:25000

Reproduceret med Geodætisk
Instituts tilladelse nr. A. 493173

GI 1315 III NV og IV SV

Frisenvold

Del af
Frisenvold
Ørum Sogn
Langå Kommune

Århus Amtskommune

Udfærdiget i nov. 1977

Signaturforklaring

— fredningsgrænse

② henvisning til lodsejerfortegnelse

DN 1977
8-06

Landinspektør

OHH 77-75

